

OPEN BRIEF (II) aan Ds B. A. BOS

Amice Bos,

Onder „Persschouw“ Uw vlug ingekomen antwoord opnemende, en daarvoor dankende, wil ik gaarne op Uw opmerkingen ingaan. Den uitgever verzocht ik, dadelijk, nadat de copie van mijn brief nummer I gezet was, U separaat een afdruk te zenden. Ook thans moge ik hem dit vragen.

U vreest, dat een nieuwe zeer ingewikkelde problematiek „wederom wordt aangegrepen onder de gedaante van eenvoudigheid, en waarmee Gods kinderen andermaal worden vermoed. Waarop U doelt, weet ik niet: m.i. doet het in onze briefwisseling niet ter zake. Mij ging het hierom: inzake de scheuring en de vrijmaking moeten we de zaken weer eenvoudig zien. En ik geloof, dat U in de laatste maanden ze helpt ingewikkeld te maken. Bijvoorbeeld, door te schrijven, dat er van beide kanten gezondigd is. En mede op dien grond te pleiten voor een mondelinge samenspreking met deputaten van wie ons uitwierpen.

Naar mijn meening maakt dit het eenvoudige „ingewikkeld“. Dat we allemaal zondaren zijn, dat geloof ieder onder ons. Maar er zijn zonden, die men liefst bedekt voor de menschen: want men weet: het zijn zonden. Er zijn er ook evenwel, waarvan de bedrivers zeggen: zonde? niet in het minst, het is Gods wil alzo te handelen.

Zóó, en niet anders staan de zaken tusschen de synodocraten en ons. Wij zeggen: zonde. Zij: de wil des Heeren. Indien nu hun meening nóg zoo is, (en hun handelingen zijn er naar), en naardien voorts onze meening in 1948 inderdaad dezelfde is als in 1944, wat is dan eenvoudiger, dan dat zij het ZEGGEN? Indien ze niet meer zoo denken, wat is dan eenvoudiger, dan wederom dit, dat ze het ZEGGEN? Dit, en niets anders heb ik bedoeld met het eenvoudig maken van de zaken van de kerk. Het geredeneer over zonde, van beide kanten, terwijl men niet zegt: dát en dát is de zonde, maakt de dingen maar ingewikkeld. Het redeneeren, nu al jaren achtereen, door dr J. Ridderbos over zijn verbondsTHEORIE, en straks weer over wat anders, maakt de dingen ingewikkeld. Want het liep in 1944, en het loopt nog in 1948, over de concrete formules van '42 en de daaraan ontleende oorzaken of redenen van schorsing, afzetting, en wat dies meer zij. Meenen de synodocraten nog, dat het tóen de wil des Heeren was, dan behoeven we geen woord meer met hen te praten. Ze hebben dan zelf gezegd: zóó mógen we met deze menschen niet op één preekstoel, in één leerkamer verzeeren. Ik wil dus (zoals U ducht) met hen heeltemaal geen „vragen“ oplossen, laat staan „alle“.

Daarom was mijn appél op U inderdaad een teruggaan tot de eenvoudigheid. U wilt praten met hen. Ik ook, als ik eerst weet, wat ze zijn en wat ze voor Gods wil houden. Zijn ze niet meer zeker diensangaande, dan moeten ze het ZEGGEN. Dat ik allerlei dingen „erbij haalde“,

het ambt gestooten en verhardend zondaren publiek verzocht wordt, in gebod voor te gaan? Is het gebod dan een passe-partout, een soort gewijde galm zonder meer? Ik dacht nog steeds, dat het een eerste eisch voor het gebod was, onzen nood en ellendigheid recht en grondig te kennen (Catech. Zondag 45), en dat de ware aanbidders den Heere zullen aanroepen in geest en waarheid (Joh. 4:23). Dan mógen wij ook alleen maar bidden, of de Heere onze tegenstanders de oogen wil openen, en verslagen maken over hun zonde van kerkverwoesting in 1944 en daarna. En juist op dat punt gaan onze geboden vierkant tegen elkaar in, is er geen sprake van samen-bidden.

Meermalen hoorde ik van synodale zijde dit armzalige verweer: ja maar, nu zijn we helaas twee kerkgroepen tegenover elkaar; nu is de situatie anders dan in 1944..... Ik vraag: is de Heere dan in Zijn heiligheid en Zijn toorn sindsdien veranderd? Is Zijn wet een andere? Als wij in 1944 en daarna zoo schandelijk Zijn wet hebben overtreden, dat wij wel uit ons ambt gestooten moesten worden, dan móet men ons vandaag toch nog des te meer zien als onboetvaardige, verharde zondaren?

Hier is de eerste bezinning over de heiligheid van God en van het Hem welgevallige gebod toch heerlijk achterwege gelaten. En als de eindredacteur van „De Wachter“ dan vraagt: „Zouden we waarlijk samen niet kunnen bidden?“ (een vraag, die bijna woordelijk evenzoo gesteld wordt in „De Strijdende Kerk“), dan is het broodnoodig, dat wij vóór alle dingen vragen naar de Schriftuurlijke ethiek van het christelijk gebod. Niet voor niets heeft Samuël geweigerd met Saul publiek in gebod te gaan (1 Sam. 15). De Schrift spreekt ook van geboden, die verhardend worden en den Heere een gruwel zijn.

Of wij dan in géén geval meer met een niet-vrijgemaakte kunnen bidden? Zeker wel — als daar maar duidelijke teekenen zijn van waarachtig berouw. Precies als bij de vergeving der misdaden. Wij moeten altijd bereid zijn, onze vervolgers hun schulden te vergeven, maar nauwkeurig volgens de Schrift: „indien het hun leed is“ (Luk. 17:3). Wie dat niet begeert, staat schuldig. Maar wie deze conditie mist, gaat aan Gods Woord voorbij. En dat zal zich geducht wreken.

L. DOEKES.

zoals U klaagt, had zijn aangegeven reden: U wilt, dat we dr Ridderbos e.s. tegemoet komen op een manier, die hij goed vindt, en geestelijk. Ik meen, dat onze synode de geestelijke wijze heeft aangegeven: U is van meening veranderd. Best. Nu heb ik U een methode aangegeven, die, dat is gebleken, dr Ridderbos zelf geestelijk geacht heeft; en daarom had ik dien omweg noodig. Maar U wilt hem niet voorstellen, dien zelfgekozen weg nog eens in te slaan, om vóór de synode op te schieten.

Zeker, we hebben met dr Ridderbos qua individu niet te maken. Maar denkt U ook niet, dat het er wel wat toe zou doen, als we eens zeker wisten, hoe na vier jaren, terwijl hij weet, wat op het spel staat, hij publiek zou spreken, als puntje bij paaltje komt? Ik geloof het wel. De meesten denken ginds in de categorie van „leiden-volgen“; waarom dan ook dr Groshede dezen ziekelijke trek zijner omgeving onwillekeurig verried, toen hij, sprekende na de vrijmaking het had niet over de kerken, die de beslissing van Groshede niet volgen in valsche „tucht“, maar over de kerken, die de leiding van K. S. volgen. Dat volgen van een niet kritisch gecontroleerde leiding, dat is, en het is de sleutel van heel de misère, DE ellende van 1944 en vervolgens. Driehonderd jaar en langer heeft men in Nederland kunnen en mogen en moeten schrijven, dat geen synode het recht had, te fungeren als opperkerkeraad. Toen ik het schreef, heette het — in een rapport — dat ik daarmee niet onduidelijk te kennen gaf, dat ik het gezag der synode niet erkende. Zulke enormiteiten gebeuren alleen, als het heele geval slaapt. Alleen in zulk een situatie kon dr Groshede den onzin schrijven, dien hij over Grijdanus schreef, en tegen ds Schilder.

Ik plaats dus niet dr Ridderbos op een te hoog voetstuk, doch zie zijn mede-banners op een veel te laag voetstuk, als ik, niet theoretisch vermaan, doch factisch constateer, dat de verkenningdienst tusschen de „Kerken“ veel voordeel zou hebben van een bericht omtrent de publiek uitgesproken meening (voor al nu, nu synode tegen synode staat, en het antwoord van het Centraal Comité elken dag te wachten is) van dr J. Ridderbos op scherp gestelde vragen, hoe hij denkt over de rechten des Heeren, terwijl hij zijner zijds gelijke vragen zou mogen stellen. Hij is wel de meest-intimus van den conciliehandel van 1942—1944.

En als ik nog iets versta van het begrip „de-minste-zijn“, dan is dat: dienen-willen. Dan is het „de minste zijn“ dus onmogelijk, als we het „dienen“ in den weg gaan staan of verhinderen. Amice Bos, ik spreek rechtuit: ik geloof nog steeds dat alle contact met de synodocraten, dat voorshands niet schriftelijk en zeer duidelijk en zakelijk (d.w.z. op de eigenlijke punten ingaande) is, een verandering is van het dienen van de degenen, met wie U zegt weer verenigd te willen worden. Ik geloof niet, nu weet U het, dat U op de thans voorgestane wijze de minste kunt wezen, zóó, als ik het versta. Ik geloof heel en al aan Uw verzekering, dat U de minste wezen WILT. Maar wat U van onze synode verlangt, dat is wat anders. Het laat de slapers slapen, het laat de zondaren zondigen, het helpt mee, het feit te maskeeren, dat ze ginds alle revisieverzoekers maar hebben laten praten, hoewel zeggende: vraag toch revisie, alzo onderhoudende art. 31 K.O. Wat ware een „hereeniging“, waarbij morgen weer gebeuren kan wat gister is geschied?

Daarom verschil ik ook van meening met U ten aanzien van de vraag, wat heden in de pers aan ons volk te zeggen is. Er is geen tijd geweest, waarin zoo blindelings gevolgd wordt, en zoo gretig naar een narcotium gezocht wordt, juist ook in de kerk, en het ambt der geloovigen zoo kalnweg op non-actief gezet wordt, als deze tijd. Daartegen waarschuwen, en (reeds om hun enkele „Dasein“) hinderlijke karikaturen blootleggen, is plicht Temeer, omdat in eigen kring Uzelf en enkelen om U heen bewijs gaan leveren, hoe noodig het is, telkens weer naar de essentiële punten het gesprek te wenden. U zegt: de menschen weten het wel. Als U bedoelt: ze konden het al lang weten, dan zeg ik: Ja. Maar, houd mij dat ten goede, als U af en toe de synodocratische rede-nering overneemt op bepaalde punten, b.v. inzake de kwestie van ons al of niet uitgesloten zijn uit het rijk der hemelen, en als ook U dan zegt: ze hebben 't niet gedaan (wat met de feiten strijdt), en dan afgaat op het niet-voltooid-zijn van den tucht-handel, terwijl U het móest hebben over den tekst der beschuldiging en, gezien tegen het licht der daarna volgende feiten, wel, dan zucht ik: dat is nu al ettelijke malen met de stukken aangetoond, ook met medewerking der broeders Schelhaas en Bos, die beiden hebben gestemd vóór de resoluties van Groningen, en zie, nog moet het herhaald worden, ook tegen hen. En ik weet, dat die paar letwat hysterische lieden, die aan gindsche zijde tegen U klagen, dat ze onder de (niet-opgedrongen!) lectuur ach zoo „vermoed“ worden, het niet worden door dat ze via onze pers de kans krijgen hun leiders te controleren, maar omdat ze niet willen aanvaarden hun verantwoordelijkheid en toch niet met rust gelaten worden.

Geloof U in ernst, dat er een verschil in methode tusschen U en mij is ten aanzien van de menschen? Als we gaan praten met de deputaten-Ridderbos —

dat wilt U immers — zonder schriftelijk vast te leggen, wat mede in den naam van diezelfde menschen wordt geproclameerd, Gods eisch te zijn, dan blijven ze zoo. Uw methode — praten — of de mijne — eerst schrijven — interesseert hen geen zier. De GEVOLGEN van '44 interesseeren hen alleen maar, hoofdzakelijk om politieke krachtmeting en om de overigen toch wel gesubsidieerde V.U. En voorts interesseert hen het „figuur“ van hun leiders.

Maar als het gelukt was, de heele business van '44 te beperken tot een stuk of wat, wel, ze zouden zich geen oogenblik bekreunen om het RECHT des Heeren. Maar nu iets over mijn voorslag aan U.

1. U hebt de besluiten van Groningen niet bij de hand gehad. Mag ik U herinneren, dat ook ds B. A. Bos in een Getuigenis aan alle gereformeerde belijders in Nederland geschreven heeft:

„Dát is wel het ergste, men durft het aan, te verzekeren, dat met schorsing en afzetting „op grond“ van artikel 79—80 der Kerkenordening, ons geenerlei vonnis getroffen heeft aangaande onzen staat voor God“?

En ook:

„Dat met deze laatste bewering de waarachtige een-woording van wie thans uiteengeslagen zijn steeds verder uit het gezicht komt“?

Alsmede:

„Een kerk, die openlijk deze artikelen der K.O. op ons toepasselijk verklaart, en ook metterdaad toepast, en daarna zich gedraagt, als hield dit vonnis over handelingen, die wij volhielden, geenerlei oordeel over onze afsnijdselwaardigheid, en dus over onzen staat voor God, in, zulk een kerk maakt de breuk nog erger dan ze reeds was“.

Ondertekenaar: mede ds B. A. Bos. Thans door synodocraten aangezien als vreemd aan deze logica.

Ik voor mij echter wilde U aan deze woorden houden, broeder. Ik geloof, dat ze precies zeggen, dat en weshalve U bij Uw huidige methode van leiding geven, niet in staat zult zijn, de minste te wezen. Uw volgen — tot op zekere hoogte — der synodocratische problemstelling maakt de scheur erger. Want het gelieg der synodocraten over ons hoofd heen, dát jaagt mij tenslotte overal van hen vandaan (ethisch conflict). Ik aanvaard temeer daarom Uw inzicht omtrent het urgentieprogramma der pers voor een verleugende kerk niet.

2. U meent, dat in de uitdrukking: „voorshands alleen schriftelijk“, het woord „alleen“ van mij is, mijn persoonlijke visie. Op bl. 75, Acta Groningen, c. 2e, kunt U evenwel zien, dat door de synode besloten is, „dat de gedachtenwisseling voorshands ALLEEN schriftelijk geschiede, en door beide partijen gepubliceerd..... worde“.

U meent, dat „voorshands“ den klemtoon hebben moet. En dat er ruimte gelaten is voor een nieuw besluit om OOK mondeling te handelen met de deputaten-Ridderbos. U vergist zich. Dat is het oude besluit (wij waren in Groningen schappelijk genoeg, mits meteen zakelijk!). Besloten is, „van de eventueel te voeren correspondentie den VOLLEDIGEN tekst en van de DAARNA eventueel volgende mondelinge besprekingen een door alle participanten onderteekend résumé toe te zenden aan de kerkeraden, en dit terstond na verschijning“. Derhalve heeft „voorshands alleen“ een duidelijke klemtoon; die heele communiqué-methode, die zonder duidelijke situatie-teekening maar steriel is, is dan ook van zulke voorafgaande situatietekening afhankelijk gesteld. En dááran willen de deputaten-Ridderbos nu ontkomen. Waarom, indien zij hun kerken willen bewaren tegen gevaren? Waarom, indien zij kerkelijk God vreezen? Waarom, indien zij geen slapers doch wakers willen hebben om hen te begeleiden op den weg? Waarom, indien hun wijzen met den vinger naar een bepaald persoon: „die moet hardop bidden met Ridderbos, nu dadelijk al“, ernst is? Waarom, als ze eerst rapporten konden drukken bij de duizenden, toen het op uitwerpen aankwam?

3. U meent, dat rechte exegese van den term „de minste willen zijn“ inhoudt: nu de anderen niet schriftelijk verkiezen, dan maar een anderen weg inslaan, „levend uit het gebod“. Maar dáár zit de zaak op vast; op dat gebod! U zult, ds Bos, eerst moeten ontzenuwen het mede door U (Acta bl. 190) onderteekende en aan alle gereformeerde belijders voorgehouden argument, dat onze synode van Groningen haar besluit (voorshands alleen schriftelijk) „genomen heeft alleen om 's Heeren wille“. M.a.w.: ziende in het gebod. U zult moeten ontzenuwen het betoog, van enkele bladzijden, waarin de synode, constateerende en overwegende, komt tot de conclusie, dat inwilliging van het verzoek der deputaten-Ridderbos (zoo als het daar lag), „van Godswege ons verboden wordt als zondig, schadelijk, gevaarlijk en zinloos“. Me dunkt, ds Bos, U spreekt die synode van Groningen thans tegen. Dat kan ik best van U hebben, zoals U het misschien van anderen kunt verdragen. Maar voordat ik U volg, wil ik toch eerst de Groningsche argumenten hooren ontzenuwen, die ik juist acht, en, om U de waarheid te zeggen: nuchterder dan wat U heden schrijft.